

Dominantie, Rangorde, Alpha en Roedelverhoudingen

Zin of Onzin

geschreven door Nelis Verhoeven

Dagelijks hoor ik van hondeneigenaren, of lees ik op hondenforums en andere media; mijn hond of die hond is dominant. Hij vecht met andere honden, valt uit naar mensen, jaagt achter fietsers en joggers, is agressief naar de eigenaar, luistert niet naar de eigenaar, vindt bezoek niet leuk, hij rijdt op mij of op mijn kinderen, etc. . Dominantie wordt bijna altijd gebruikt als omschrijving van gedrag wat door ons als negatief wordt ervaren. Ook kreten als; De hond moet ons zien als roedelleider, wij zijn de Alpha, wij moeten ver boven onze hond staan, wij moeten als eerste eten, wij moeten als eerste naar buiten gaan, als je hond niet luistert moet je hem op zijn rug leggen hoor je dagelijks. In dit artikel probeer ik uit te leggen hoe deze manier van denken veel hondenleed oplevert en eigenlijk dierenmishandeling is. Mijn gedachtegoed is geen aanval op de gemiddelde hondeneigenaar, die vertrouwt op de kennis die zijn instructeur heeft, of denkt dat als een boek uitgegeven wordt de inhoud wel waar moet zijn. Waar ik wel verdrietig van wordt zijn de mythes die in stand gehouden worden door een aantal traditionele hondentrainers, instructeurs, gedragsdeskundigen, auteurs en zogenaamde ervaringsdeskundigen.

Ook tv programma's kunnen de hondeneigenaren die iets willen leren volledig verkeerd informeren. Ik heb in 2010 aan 85 cursisten en cliënten een aflevering van een populair honden programma op National Geographic laten zien waarin een gemuilkorfd hondje gedwongen wordt op zijn rug te liggen. Na een tijdje wordt de hond bewegingsloos en de trainer zegt, nu relaxed hij. Van de 85 mensen gaven 81 aan hetzelfde te zien. Wat ik zag en veel collega's met mij, was dat de hond volledig in shock ging en daardoor niet meer kon bewegen. Pas toen ik beeldje voor beeldje afspeelde en de lichaamssignalen van het hondje aanwees schrokken de mensen. Duidelijk was al aan het begin van het fragment pupilvergroting en het wit van de ogen bij het hondje te zien wat duidt op pure angst. Dit werd door de trainer vertaald als agressie. Dit is maar één voorbeeld van hoe een verkeerde interpretatie en aanpak veel hondenleed kan opleveren.

Hoe kwamen deze denkwijzen de wereld in?

Hoe gek het ook klinkt, het nog steeds heersende achterhaalde idee van Alpha wolven, is gebaseerd op een studie uit 1947 van Schenkel. De inzichten zijn gebaseerd op het idee dat wolven vechten om dominantie te verwerven en dat de winnaar de Alpha is. Dit werd vertaald naar het gedrag van honden. Veel van de studies werden bij gebrek aan wolven in het wild, gedaan in dierentuinen en in reservaten, en dus niet onder dezelfde condities als bij wolven in het wild. In 1970 werd wereldwijd het boek van Dr. David Mech, *The Wolf, Ecology and Behavior of an Endangered Species* een bestseller. Hij werd en wordt nog steeds gezien als een van de grootste autoriteiten op het gebied van studies naar wolven. Vanaf deze tijd werden het alpha model, dominantie en roedel ideeën door trainers en gedragsdeskundigen volledig geaccepteerd. Het boek wordt nog steeds uitgegeven ondanks meerdere verzoeken van Mech om de publicatie stop te zetten.

Letterlijk vermeld hij op zijn website:

Outmoded notion of the alpha wolf

The concept of the alpha wolf is well ingrained in the popular wolf literature at least partly because of my book "The Wolf: Ecology and Behavior of an Endangered Species," written in 1968, published in 1970, republished in paperback in 1981, and currently still in print, despite my numerous pleas to the publisher to stop publishing it. Although most of the book's info is still accurate, much is outdated. We have learned more about wolves in the last 40 years than in all of previous history.

One of the outdated pieces of information is the concept of the alpha wolf. "Alpha" implies competing with others and becoming top dog by winning a contest or battle. However, most wolves who lead packs achieved their position simply by mating and producing pups, which then became their pack. In other words they are merely breeders, or parents, and that's all we call them today, the "breeding male," "breeding female," or "male parent," "female parent," or the "adult male" or "adult female." In the rare packs that include more than one breeding animal, the "dominant breeder" can be called that, and any breeding daughter can be called a "subordinate breeder."

For details, see

www.wolf.org/wolves/learn/basic/resources/mech_pdfs/267alphastatus_english.pdf.

Echter Mech ging door met studies en in 2003 verscheen het boek; *Wolves: Behavior, Ecology, and Conservation*. Hierin wordt het idee dat wolven in een roedel leven losgelaten en gaat hij dit vervangen tot het leven in een gezin.

Ook de dominantie ideeën en Alpha status worden in de nieuwe uitgave volledig herzien. Meer informatie over historische en recente onderzoeken vindt u op:
<http://www.davemech.org/index.html> .

Kennis van nu

Wat we door alle onderzoeken weten is dat er binnen een wolvegezin nauwelijks conflicten zijn, dat de alpha niet per definitie als eerste eet, dat de pups wanneer de moeder daartoe niet in staat is ook door familieleden worden opgevoed, dat reutjes als ze daar klaar voor zijn het gezin verlaten om een eigen gezin te stichten, dat er meerdere teefjes kunnen zijn binnen een wolvenfamilie die zich voortplanten, maar vooral dat het leven vrij harmonieus verloopt. Als we deze informatie vertalen naar onze relatie met onze hond is het een beetje vreemd dat wij ons op moeten stellen als roedelleider. Als wolven in het wild in gezinsverband leven, waarom zijn wij dan een roedel? Als wolven in het wild harmonieus kunnen samenleven waarom wij niet met onze hond? Is dat niet een ernstige tekortkoming van ons mensen en maken wij daarom uit frustratie gebruik van pijnlijke onderdrukkende hulpmiddelen zoals wurgkettingen, halti's, gentle leaders, stroombanden etcetera? Dit soort dwangmiddelen zijn nog steeds niet verboden in Nederland en gebruikers denken hun geweten te sussen met uitspraken als; Het veroorzaakt geen pijn, of Een hond heeft een hogere pijngrens.

Waarom moeten mensen überhaupt overheersen? Onderzoek heeft uitgewezen dat honden cognitie hebben. (leren, waarnemen, herinneren, denken, interpreteren en problemen oplossen) Honden hebben ook gevoelens en emoties als angst, verdriet en het vermogen om te rouwen. Deze gevoelens zijn te vergelijken met onze menselijke emoties en gevoelens. We voeden onze kinderen toch ook niet meer op onder dwang en met lijfstraffen. En toch lees je nog steeds ten onrechte dat je kinderen en honden niet met elkaar kunt vergelijken. Ook het begrip dominantie zoals in de hondenwereld gebruikt wordt levert veel miscommunicatie op. Als je dominant opzoekt in een woordenboek of encyclopedie wordt als beschrijving gegeven: overheersend of leidend. Aanhangers van het oude gedachtegoed vertalen dat in de zin van continu leiding willen geven, willen overheersen of agressie inzetten wanneer de hond niet luistert. De gedragsdeskundige Barry Eaton heeft in zijn boek Dominance: Fact or Fiction nieuwe inzichten beschreven en verzameld, die dit model volledig onderuit halen. Het boek is in het Nederlands vertaald als Dominantie: Feit of fictie en wordt uitgegeven door Uitgeverij Yggdrasil. Wat mij betreft een aanrader.

Hoe kunnen we dan de relatie met onze hond verbeteren zonder dwang of onderdrukking?

Als wij op vakantie gaan naar een vreemd land vinden we het heel gewoon dat we in ieder geval wat woorden of zinnen leren om te communiceren met de mensen uit dat land. Dat is gemakkelijk in het restaurant en hotel en kan in het geval van ziekte levensreddend zijn. Maar in ons dagelijks samenleven met onze hond lopen we tegen problemen op die veroorzaakt worden doordat wij niet begrijpen wat de hond bedoelt en onze hond niet begrijpt wat dat rare gezinslid bedoelt.

Een eigenschap die veel mensen hebben is dat als zij iets zien of horen daar meteen een conclusie aan verbinden. Als wij echter door gebrek aan kennis van hondentaal een verkeerde conclusie trekken, kan vanuit het oogpunt van de hond volkomen normaal gedrag uitgelegd worden in de termen zoals hierboven gesteld. Miscommunicatie dus. Een gewaardeerde collega van mij verwoordt dit als;

“Leer communiceren in plaats van commanderen.”

Honden maken naast verschillende soorten blaffen en andere geluiden, gebruik van lichaamstaal. Soms subtiel, maar meestal overduidelijk. Bepaalde signalen zijn afstand vergrotend, andere weer afstand verkleinend. Veel problemen kunnen simpelweg opgelost worden door te kijken naar de lichaamshouding van de hond. Ook wij mensen kunnen lichaamstaal gebruiken om de hond bijvoorbeeld gerust te stellen, of duidelijk te maken dat er geen bedreiging is. De Noorse trainster Turid Rugaas heeft tientallen jaren de lichaamstaal van honden en de communicatie onderling bestudeerd. Ze is een autoriteit op het gebied van stress, een van de grootste veroorzakers van afwijkend, of ongewenst gedrag. Turid heeft verschillende boeken gepubliceerd, ondermeer Calming Signals, in het Nederlands vertaald als Kalmerende Signalen, In gesprek met je hond. Het leren interpreteren van de communicatie signalen en het oppikken van stress signalen heeft voor veel hondeneigenaren en trainers een ommekeer teweeg gebracht in hun sociale relatie met de hond. Calming Signals is geen methode en geen techniek maar een andere manier van samenleven met je hond, gebruikmakend van de nieuwste inzichten en zienswijze en dat zonder repressie.

Toekomst

Er kan nog veel verbeterd worden op het gebied van hondenwelzijn. Veel oude inzichten moeten losgelaten worden. Daarvoor zijn we samen verantwoordelijk, hondeneigenaren, trainers, gedragsdeskundigen en wetenschappers. Een hedendaagse arts maakt geen gebruik meer van inzichten en technieken uit de jaren 60. Hierdoor overlijden minder patiënten en is het welzijn van de mens verbeterd. Dat heet vooruitgang. Waarom zouden we dan achterhaalde inzichten gebruiken in de relatie met onze hond? Onze hond is een levend wezen met gevoelens, en kan onze beste vriend zijn in goede en slechte tijden. Onze hond is geen gebruiksvoorwerp, speelgoed of object. Onze hond is conflict vermijdend en vergevingsgezind. Niemand is perfect, maar een samenleven met wederzijds respect en zonder dwang en straf is mogelijk en heel aangenaam. Het voorkomt problemen of lost ze zelfs op. Het niet communiceren met elkaar is de grootste factor in het ontstaan van oorlogen, echtscheidingen en ruzies tussen mensen onderling. Hetzelfde geldt tussen mens en hond. Als hondeneigenaar hoef je niet alles klakkeloos te geloven wat je instructeur, trainer of buurman je vertelt. Vorm je eigen mening door te lezen en te discussiëren, maar vooral volg je hart. Mensen worden niet geboren om te straffen, te onderdrukken of pijn, angst of verdriet te veroorzaken. We voelen ons daar niet goed bij. We kunnen leren niet alleen te nemen, maar ook te geven. In plaats van baas te zijn kunnen we ons ook opstellen als ouder. Kunnen we dit niet, dan zegt dat mijns inziens iets over onze eigen tekortkomingen.

Nelis Verhoeven verzorgt regelmatig een lezing of presentatie over het onderwerp Hondencommunicatie. Deze lezingen zijn gratis toegankelijk. Echter het aantal inschrijvingen is beperkt. Heeft u interesse of wenst u te reageren op dit artikel.

Kijk op www.calmingsigns.nl of mail naar info@calmingsigns.nl

CALMING SIGNS